

Jordbruksutskottets betänkande

1987/88:19

om ny strålskyddslag, m.m. (prop.1987/88:88)

JoU
1987/88:19

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas ett inom miljö- och energidepartementet utarbetat förslag till ny strålskyddslag samt vissa lagändringar i övrigt. Syftet med den nya lagen är att reglera skyddet för människor, djur och miljö mot både joniserande och icke-joniserande strålning. Den individuella tillståndsprövningen och tillsynen enligt lagen koncentreras till strålkällor med speciella och svåravvägda strålskyddsproblem. Utskottet tillstyrker förslaget i dess helhet och avstyrker de med anledning av propositionen väckta motionerna.

Propositionen

Regeringen (jordbruksdepartementet) har i proposition 1987/88:88 föreslagit riksdagen att anta förslagen till

1. strålskyddslag,
2. lag om ändring i lagen (1981:289) om radioaktiva läkemedel,
3. lag om ändring i lagen (1982:821) om transport av farligt gods,
4. lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
5. lag om ändring i lagen (1985:426) om kemiska produkter.

Lagrådet har avgett yttrande över lagförslagen under 1 och 2.

Lagförslagen är av följande lydelse:

1 Förslag till Strålskyddslag

JoU 1987/88:19

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Syftet med denna lag är att människor, djur och miljö skall skyddas mot skadlig verkan av strålning.

2 § Lagen gäller såväl joniserande som icke-joniserande strålning.

Med *joniserande* strålning avses gammastrålning, röntgenstrålning, partikelstrålning eller annan till sin biologiska verkan likartad strålning.

Med *icke-joniserande* strålning avses optisk strålning, radiofrekvent strålning, lågfrekventa elektriska och magnetiska fält och ultraljud eller annan till sin biologiska verkan likartad strålning.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i den utsträckning det kan ske utan att syftet med lagen åsidosätts; föreskriva undantag från denna lag eller vissa bestämmelser i lagen i fråga om radioaktiva ämnen eller tekniska anordningar som kan alstra strålning.

4 § Regeringen får, i den utsträckning det på grund av rådande särskilda förhållanden är nödvändigt för att stärka försvarsberedskapen, meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från denna lag.

5 § Med verksamhet med strålning avses i denna lag

1. tillverkning, införsel, transport, saluförande, överlåtelse, upplåtelse, förvärv, innehav och användning av eller annan därmed jämförlig befattning med radioaktiva ämnen,

2. användning av eller annan därmed jämförlig befattning med tekniska anordningar som kan alstra strålning.

Allmänna skyldigheter

6 § Den som bedriver verksamhet med strålning skall med hänsyn till verksamhetens art och de förhållanden under vilka den bedrivs

1. vidta de åtgärder och iaktta de försiktighetsmått som behövs för att hindra eller motverka skada på människor, djur och miljö,

2. kontrollera och upprätthålla strålskyddet på den plats och i den lokal och övriga utrymmen där strålning förekommer,

3. väl underhålla tekniska anordningar samt mät- och strålskyddsutrustning som används i verksamheten.

7 § Den som bedriver verksamhet med strålning skall svara för att den som är sysselsatt i verksamheten har god kännedom om de förhållanden, villkor och föreskrifter under vilka verksamheten bedrivs samt blir upplyst om de risker som kan vara förenade med verksamheten. Den som bedriver verksamheten skall förvissa sig om att den som är sysselsatt i verksamheten har den utbildning som behövs och vet vad han skall iaktta för att strålskyddet skall fungera tillfredsställande.

8 § Den som är sysselsatt i verksamhet med strålning skall använda de skyddsanordningar och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för att strålskyddet skall fungera tillfredsställande.

9 § Den som tillverkar, till landet inför, överlåter eller upplåter ett radioaktivt ämne skall genom märkning eller på annat lämpligt sätt lämna uppgifter som är av betydelse från strålskyddssynpunkt.

10 § Den som tillverkar, till landet inför, överlåter eller upplåter en teknisk anordning som kan alstra strålning eller som innehåller ett radioaktivt ämne, skall svara för att anordningen, när den avlämnas för att tas i bruk eller förevisas i marknadsföringssyfte, är försedd med nödvändig strålskyddsutrustning samt även i övrigt erbjuder en betryggande säkerhet mot skada på människor, djur och miljö. Han skall genom märkning eller på annat lämpligt sätt lämna uppgifter som är av betydelse från strålskyddssynpunkt.

11 § Den som installerar eller utför underhållsarbete på en anordning som avses i 10 § skall svara för att den strålskyddsutrustning som hör till anordningen sätts på plats och att i övrigt de åtgärder vidtas som behövs från strålskyddssynpunkt och som föranleds av arbetet.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de ytterligare föreskrifter som krävs till skydd mot eller för kontroll av strålning i de hänseenden som anges i 6–11 §§.

I fråga om radioaktiva ämnen finns även bestämmelser i lagen (1981:289) om radioaktiva läkemedel och lagen (1982:821) om transport av farligt gods.

Radioaktivt avfall m. m.

13 § Den som bedriver eller har bedrivit verksamhet med strålning skall svara för att det i verksamheten uppkomna radioaktiva avfallet hanteras och, när det behövs, slutförvaras på ett från strålskyddssynpunkt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller kasserade strålkällor som använts i verksamheten.

Om det är påkallat från strålskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att den som bedriver eller har bedrivit verksamhet med strålning skall svara för att det i verksamheten uppkomna radioaktiva avfallet hanteras eller slutförvaras på särskilt angivet sätt.

14 § Den som bedriver eller har bedrivit verksamhet med en teknisk anordning som kan alstra strålning skall, i den utsträckning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, svara för att anordningen oskadliggörs, när den inte längre skall användas i verksamheten.

Förbud och provning m. m.

15 § Om det är påkallat från strålskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva förbud mot att

1. tillverka, till landet införa, transportera, saluföra, överlåta, upplåta, förvärva, inneha, använda eller ta annan därmed jämförlig befattningsmed material som innehåller radioaktivt ämne,

2. tillverka, till landet införa, saluföra, överlåta, upplåta, förvärva, inneha, använda, installera, underhålla eller ta annan därmed jämförlig befattning med en teknisk anordning som kan alstra strålning och som inte omfattas av tillståndsplikt enligt denna lag.

16 § Den som är under 16 år får inte sysselsättas i arbete som är förenat med joniserande strålning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter i fråga om arbetstagare under 18 år som utför sådant arbete.

17 § Om ett arbete av visst slag medför särskild risk från strålskyddssynpunkt för vissa arbetstagare, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att särskilda villkor skall gälla för arbetets utförande eller förbjuda att arbetet utförs av sådana arbetstagare.

18 § Den som är sysselsatt eller skall sysselsättas i arbete med joniserande strålning är skyldig att underkasta sig sådan läkarundersökning som behövs för att bedöma om han skulle löpa särskild risk för skada vid exponering för joniserande strålning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får inskränka denna skyldighet och i övrigt meddela närmare föreskrifter om läkarundersökningen.

Endast den som genomgått läkarundersökning enligt första stycket får sysselsättas i arbete med joniserande strålning. Den som vid läkarundersökningen bedömts löpa särskild risk för skada vid exponering för joniserande strålning får inte utan medgivande av regeringen eller den myndighet som regeringens bestämmer sysselsättas i arbete med joniserande strålning.

Om någon, som arbetar med joniserande strålning eller på grund av sin sysselsättning kan ha utsatts för joniserande strålning, visar tecken på skada som kan misstänkas vara föranledd av sådan strålning, skall han genom arbetsgivarens försorg ges tillfälle att snarast genomgå läkarundersökning.

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela sådana föreskrifter om mät- och skyddsutrustningar samt om provning, kontroll och besiktning som är av betydelse från strålskyddssynpunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut för sådan provning, kontroll och besiktning som avses i första stycket.

Tillståndsplikt m. m.

20 § Tillstånd krävs för att

1. tillverka, till landet införa, transportera, saluföra, överlåta, upplåta, förvärva, inneha eller använda ett radioaktivt ämne,

2. tillverka, till landet införa, saluföra, överlåta, upplåta, förvärva, inneha, använda, installera eller underhålla en teknisk anordning som kan och är avsedd att sända ut joniserande strålning eller sådan del av anordningen som är av väsentlig betydelse från strålningssynpunkt,

3. tillverka, till landet införa, saluföra, överlåta, upplåta, förvärva, inneha, använda, installera eller underhålla andra tekniska anordningar än sådana som avses i 2 och som kan alstra joniserande strålning och för vilka

regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrivit krav på tillstånd.

JoU 1987/88:19

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på tillstånd för att tillverka, till landet införa, saluföra, överlåta, upplåta, förvärva, inneha, använda, installera eller underhålla en teknisk anordning som kan alstra icke-joniserande strålning eller sådan del av anordningen som är av väsentlig betydelse från strålningssynpunkt.

22 § Frågor om tillstånd enligt denna lag prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får genom föreskrifter meddela tillstånd enligt denna lag för sjukvårdshuvudmän, vissa yrkesgrupper eller vissa vårdinrättningar, institutioner eller företag.

23 § Tillstånd enligt denna lag behövs inte för verksamhet enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, om inte annat föreskrivits i tillstånd som meddelats enligt den lagen.

I fråga om tillstånd att tillverka, till landet införa eller saluföra radioaktiva läkemedel finns även bestämmelser i lagen (1981:289) om radioaktiva läkemedel.

24 § Ett tillstånd får begränsas till att avse en viss tid.

25 § Den som inte har tillstånd när det krävs enligt 20 eller 21 § får endast efter medgivande av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ta hand om ett oförtullat radioaktivt ämne eller en oförtullad teknisk anordning på det sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065). I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m. m.

Tillståndsvillkor m. m.

26 § I samband med att ett tillstånd meddelas eller under tillståndets giltighetstid får tillståndsmyndigheten meddela sådana villkor för tillståndet som behövs med hänsyn till strålskyddet.

27 § Om ett tillstånd har meddelats enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet eller under tillståndets giltighetstid, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela de ytterligare villkor som behövs med hänsyn till strålskyddet. Om tillståndet avser en kärnteknisk anläggning, skall dock villkor som i avsevärd mån kan påverka utformningen av anläggningen eller driften vid denna alltid underställas regeringens prövning.

Återkallelse av tillstånd

28 § Ett tillstånd enligt denna lag får återkallas om

1. föreskrifter eller villkor som uppställts med stöd av 12 §, 13 § andra stycket, 14 §, 15 §, 16 § andra stycket, 17 §, 19 § första stycket eller 26 § i något väsentligt avseende inte iakttas,

2. det i annat fall finns synnerliga skäl.

29 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

30 § Efter åtagande av en kommun får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer överlåta åt miljö- och hälsoskyddsnämnden att i ett visst avseende utöva tillsynen. Om en sådan överlåtelse sker, skall vad som sägs i lagen om tillsynsmyndighet gälla även miljö- och hälsoskyddsnämnden.

31 § Den som bedriver verksamhet enligt denna lag skall på begäran av tillsynsmyndigheten

1. lämna myndigheten de upplysningar och tillhandahålla de handlingar som behövs för tillsynen,

2. ge myndigheten tillträde till den anläggning eller plats där verksamheten bedrivs för undersökningar och prover i den omfattning som behövs för tillsynen. För uttaget prov betalas inte ersättning.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om skyldighet att ersätta en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov.

32 § Tillsynsmyndigheten får meddela de föreläggandena och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Om någon inte vidtar en åtgärd som åligger honom enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen eller enligt tillsynsmyndighetens föreläggande, får myndigheten låta vidta åtgärden på hans bekostnad.

33 § I avvaktan på att en förelagd strålskyddsåtgärd vidtas eller för att säkerställa att ett meddelat förbud iakttas, får tillsynsmyndigheten omhänderta radioaktiva ämnen eller tekniska anordningar som kan alstra strålning eller som innehåller ett radioaktivt ämne.

Tillsynsmyndigheten får också försegla en teknisk anordning eller anläggning för att förebygga att den brukas olovligen.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för åtgärder enligt första och andra styckena.

34 § Beslut om föreläggande eller förbud enligt denna lag får förenas med vite.

Ansvarsbestämmelser m. m.

35 § Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 6 §, 7 §, 9–11 §§ eller 13 § första stycket.

36 § Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 16 § första stycket eller 20 § 1 eller 2,

2. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 12 § första stycket, 13 § andra stycket, 14 §, 15 §, 16 § andra stycket, 17 §, 19 § första stycket, 20 § 3 eller 21 §,

3. bryter mot villkor som meddelats med stöd av 26 eller 27 §,
4. bryter mot föreläggande eller förbud som meddelats med stöd av 32 § första stycket.

37 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot vad som föreskrivs i 18 § andra och tredje styckena,
2. underlåter att iaktta vad tillsynsmyndigheten begär enligt 31 § första stycket,
3. lämnar oriktiga uppgifter om förhållanden av betydelse i en ansökan eller annan handling som avges enligt denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen.

38 § Till ansvar enligt denna lag döms inte i ringa fall.

Till ansvar enligt denna lag döms inte om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

39 § Den som har åsidosatt ett vitesföreläggande eller överträtt ett vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

40 § Radioaktiva ämnen eller tekniska anordningar som varit föremål för brott enligt denna lag eller värdet därav samt utbyte av sådant brott skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Första stycket gäller även behållare eller andra strålskyddsanordningar som hör till radioaktiva ämnen eller tekniska anordningar.

41 § Den som har tagit befattning med ett ärende enligt denna lag får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han därvid har fått veta om affärs- eller driftsförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar.

I det allmänna verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

42 § Beslut i särskilda fall enligt denna lag får överklagas hos kammarrätten. Beslut i frågor som avses i 27 § överklagas dock hos regeringen.

Föreskrifter om överklagande av en myndighets beslut enligt denna lag med stöd av ett bemyndigande enligt lagen meddelas av regeringen.

Beslut som meddelats enligt denna lag skall gälla omedelbart om inte annat bestäms.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.
2. Genom denna lag upphävs strålskyddslagen (1958:110).
3. Bestämmelserna i 13 och 14 §§ skall ej tillämpas beträffande den som har upphört att bedriva verksamhet före ikraftträdandet.
4. Föreskrifter och beslut i särskilda fall som har meddelats med stöd av strålskyddslagen (1958:110) skall anses ha meddelats enligt motsvarande bestämmelser i denna lag. Den som vid ikraftträdandet är sådan godkänd föreståndare som avses i 4 § förstnämnda lag skall intill dess annat bestämts även därefter fullgöra de uppgifter som ankom på föreståndaren. Det som med stöd av samma lag föreskrivits om kompetenskrav för föreståndare skall gälla även annan som fullgör motsvarande uppgifter.
5. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrifter

som har ersatts genom bestämmelser i denna lag tillämpas i stället de nya bestämmelserna. Lagen (1963:115) om förlängd semester för vissa arbetstagare med radiologiskt arbete skall dock även efter ikraftträdandet gälla arbetstagare i sådant arbete som avses i 1 § första stycket strålskyddslagen (1958:110).

JoU 1987/88:19

Lag om ändring i lagen (1981:289) om radioaktiva läkemedel

Härigenom föreskrivs att 1 och 7 §§ lagen (1981:289) om radioaktiva läkemedel skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**1 §*

I denna lag ges bestämmelser om radioaktiva läkemedel vad avser med-
lens medicinska, biologiska och farmaceutiska egenskaper.

I strålskyddslagen (1958:110) ges
bestämmelser om dessa läkemedel
från strålskyddssynpunkt.

I strålskyddslagen (1988:000) ges
bestämmelser om dessa läkemedel
från strålskyddssynpunkt.

7 §

Innan statens strålskyddsinstitut
med stöd av strålskyddslagen
(1958:110) beslutar i frågor om till-
stånd till radiologiskt arbete, som
avser tillverkning av radioaktiva lä-
kemedel, skall institutet inhämta
yttrande från socialstyrelsen. Det-
samma skall gälla i frågor om till-
stånd till införsel eller handel med
sådana läkemedel. Av yttrandet
skall framgå huruvida hinder mot
tillstånd föreligger enligt denna lag
eller med stöd av lagen beslutade
föreskrifter. Har socialstyrelsen
förklarat att hinder föreligger, får
tillstånd inte lämnas.

Innan beslut fattas med stöd av
strålskyddslagen (1988:000) i fråga
om tillstånd att tillverka, till landet
införa eller saluföra radioaktiva lä-
kemedel, skall yttrande inhämtas
från socialstyrelsen. Av yttrandet
skall det framgå om det finns hinder
mot ett sådant tillstånd enligt denna
lag eller enligt föreskrifter som
meddelats med stöd av lagen. Om
socialstyrelsen har förklarat att det
finns hinder, får tillstånd inte läm-
nas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Lag om ändring i lagen (1982:821) om transport av farligt gods

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1982:821) om transport av farligt gods skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

I fråga om transport med svenska fartyg eller svenska luftfartyg gäller denna lag även utom riket om inte detta strider mot främmande lag som är tillämplig.

I fråga om örlogsfartyg och militära luftfartyg gäller denna lag endast såvitt regeringen förordnar därom.

I fråga om radioaktiva varor gäller denna lag endast i den mån den är förenlig med *atomenergilagen (1956:306)* respektive *strålskyddslagen (1958:110)* och med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter eller villkor.

I fråga om radioaktiva varor gäller denna lag endast i den mån den är förenlig med *lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet* respektive *strålskyddslagen (1988:000)* och med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter eller villkor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Kärnteknisk verksamhet skall bedrivas på sådant sätt att kraven på säkerhet tillgodoses och de förpliktelser uppfylls som följer av Sveriges överenskommelser i syfte att förhindra spridning av kärnvapen.

Bestämmelser om strålskydd Bestämmelser om strålskydd
finns i strålskyddslagen (1958:110). finns i strålskyddslagen (1988:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Lag om ändring i lagen (1985:426) om kemiska produkter

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1985:426) om kemiska produkter skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Denna lag gäller inte sådana kemiska produkter som omfattas av livsmedelslagen (1971:511), läkemedelsförordningen (1962:701) eller lagen (1985:295) om foder. Om det från hälso- eller miljöskyddssynpunkt är särskilt påkallat får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer dock föreskriva att bestämmelserna i denna lag skall tillämpas även på sådan produkt.

I fråga om kemiska produkter som omfattas av strålskyddslagen (1958:110) eller lagen (1975:69) om explosiva och brandfarliga varor är bestämmelserna i denna lag inte tillämpliga för att förebygga hälso- eller miljöskador på grund av joniserande strålning respektive explosion eller brand.

I fråga om kemiska produkter som omfattas av strålskyddslagen (1988:000) eller lagen (1975:69) om explosiva och brandfarliga varor är bestämmelserna i denna lag inte tillämpliga för att förebygga hälso- eller miljöskador på grund av joniserande strålning respektive explosion eller brand.

I fråga om transport av sådana kemiska produkter som är farligt gods enligt lagen (1982:821) om transport av farligt gods gäller denna lag endast i den utsträckning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag gäller inte sådan hantering av kemiska produkter som omfattas av lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

1987/88:Jo4 av Birgitta Hambræus (c) vari yrkas att riksdagen beslutar förbjuda import av radioaktivt avfall från utländska kärnreaktorer,

1987/88:Jo5 av Margareta Persson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att man vid fastställande av olika gränsvärden bör utgå från barnens situation.

Utskottet

Ipropositionen föreslås en ny strålskyddslag som skall ersätta den nu gällande strålskyddslagen (1958:110). Den nya lagens syfte är att utöver människor också skydda djur och miljö mot skadlig verkan av både joniserande och icke-joniserande strålning. Huvudansvaret för samhällets strålskydd skall även fortsättningsvis åvila en central strålskyddsmyndighet.

Den nya lagen lägger ett utvidgat ansvar på dem som är verksamma med strålning. Den som bedriver eller har bedrivit verksamhet med strålning svarar för att radioaktivt avfall hanteras och förvaras på ett tillfredsställande sätt. Krav på tillstånd beträffande joniserande strålning och krav på tillstånd efter särskild föreskrift därom beträffande icke-joniserande strålning har bibehållits i den nya lagen.

En nedre gräns för lagens tillämplighet behålls genom föreskrivandet av undantag från lagens bestämmelser beträffande från strålskyddssynpunkt harmlösa mängder av radioaktiva ämnen och beträffande tekniska anordningar som avger svag strålning.

Individuell tillståndsprövning och tillsyn koncentreras enligt den nya lagen till strålkällor med speciella och svåravvägda strålskyddsproblem. Där utvecklingen lett till standardiserad apparatur och där riskerna är väl kända medger lagen att strålskyddet tas till vara genom krav på typgodkännande och tekniska föreskrifter m.m. Tillstånd skall liksom hittills kunna meddelas genom normgivning. Tillsynen effektiviseras genom möjligheten att kunna meddela förelägganden och förbud i enskilda fall. Vidare har möjligheten att använda vite utvidgats, och en bestämmelse om tvångsutförande av förelagd strålskyddsåtgärd har införts. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1988.

Med anledning av förslaget till ny strålskyddslag har två motioner väckts. I motion Jo4 (c) yrkas att importen av radioaktivt kärnavfall förbjuds. Motionären framhåller bl.a. att Sverige genom att befria andra länder från avfallsproblemet medverkar till att förlänga kärnkraftsepoken i världen. Dessutom understryks svårigheterna med att bedöma vad det importerade kärnavfallet innehåller. I motion Jo5 (s) framhålls att barnens situation skall beaktas vid fastställandet av gränsvärden inom strålskyddsområdet. För barn kan man, enligt motionärerna, utgå från att riskerna med strålning är större och delvis annorlunda. Barn är mindre kroppsligt utvecklade och de inre organen kan påverkas mer än hos vuxna. Vidare framhålls att barns beteende i vissa fall kan innebära ökade risker samt att antalet enskilda i och för sig ofarliga strålkällor ökat påtagligt under det senaste decenniet.

Utskottet får i anslutning till motionerna anföra följande. Det väsentliga

vid all hantering inom kärnenergiområdet är att uppnå största möjliga säkerhet. Detta sker bl.a. genom ett sammanhållet lagsystem vari omfattningen av sådan verksamhet som är tillståndspliktig anges. I lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) regleras all sådan verksamhet med däri ingående avfallshantering. Införsel till riket av kärnämne eller kärnavfall är definitionsmässigt kärnteknisk verksamhet enligt nyssnämnda lag. Utskottet konstaterar att strålskyddslagen i förhållande till kärntekniklagen får anses subsidiär när det gäller villkor och föreskrifter rörande radioaktivt avfall. Att som motionären föreslagit införa ett uttryckligt förbud i strålskyddslagen mot införsel av kärnavfall skulle inte vara förenligt med gällande principer för samordningen mellan strålskyddslagen och kärntekniklagen. Det kan tilläggas att uppdelningen av kontrollen över kärnenergi-verksamheten mellan kärntekniklagen och strålskyddslagen var föremål för regeringens och riksdagens överväganden i samband med kärntekniklagens tillkomst (SOU 1983:9, prop. 1983/84:60, NU 17 och rskr. 135). Vad därvid har angetts bör gälla även vid tillämpningen av en ny strålskyddslag. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Jo4.

Gränsvärden i strålskyddssammanhang fastställs med hänsyn till riskerna med den mångfald strålningskällor som på ett eller annat sätt hanteras i det moderna samhället. Härvid har utskottet anledning att utgå från att gränsvärdena sätts med sådana säkerhetsmarginaler som är grundade på vetenskap och beprövad erfarenhet. Vid tillfällen av okontrollerbar strålning såsom vid exempelvis nedfallet i anledning av olyckan i Tjernobyl är givetvis möjligheterna att i praktisk tillämpning ha sådana gränsvärden som garanterar maximalt skydd begränsade. Utskottet utgår emellertid i från att tillämpliga gränsvärden sätts med utgångspunkt i lägsta möjliga risknivå och att man därvid beaktar situationen för särskilt känsliga grupper, bl.a. mindre barn. Med det anförda får motion Jo5 anses i huvudsak tillgodosedd.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ny strålskyddslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar förslaget till strålskyddslag,
2. beträffande *import av kärnavfall*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo4,
3. beträffande *gränsvärden inom strålskyddet*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo5,
4. att riksdagen antar förslagen till
 - a) lag om ändring i lagen (1981:289) om radioaktiva läkemedel,
 - b) lag om ändring i lagen (1982:821) om transport av farligt gods,

- c) lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
- d) lag om ändring i lagen (1985:426) om kemiska produkter.

JoU 1987/88:19

Stockholm den 7 april 1988

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Sven Eric Lorentzon (m), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Ingvar Eriksson (m), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), Jan Jennehag (vpk), Ivar Virgin (m), Björn Ericson (s) och Anders Castberger (fp).

